

Taneční centrum Praha

*od Skupiny moderního tance Vysokoškolského uměleckého souboru (1961)
ke konzervatoři Taneční centrum Praha o.p.s. (2005)*

„útržky z historie“

(k 45. výročí založení prvního českého centra současného tance)

Opět je tu kulaté výročí, takže si stručně oprášíme základní fakta: tehdy před 45 lety - v lednu 1961 - vznikla idea, která po mnoho let nezískala ani přesné pojmenování, sídlo, zřizovatele, ani jiné pevné zázemí. Mladí čeští tanečníci (převážně ještě studenti) začali silně vnímat nové trendy tanečního umění, které v poválečných letech postupně ovlivňovaly celý západní taneční svět. Nové taneční techniky, výrazové prostředky, inscenační postupy, spolupráce s hudebníky a dalšími žánry ... to vše provokovalo nastupující generaci „zlatých“ šedesátých let.

Vývoj byl zřejmě značně živelný a intuitivní – o prvním desetiletí „Skupiny moderního tance Vysokoškolského uměleckého souboru“ nemáme prakticky žádné hmatatelné památky. Víme jen, že kolem mladého choreografa Františka Pokorného – podporovaného nadšenými emigranty – se shromáždila skupina osvědčených a odhodlaných tanečníků - částečně bývalých členů folklorní taneční skupiny VUSu a především studentů pražské konzervatoře - a první centrum současného tance u nás bylo na světě. Jeho aktivita a vliv musely být zřejmě velmi intenzivní – vzpomínal na to v prosinci 2000 Jiří Kylián ve svém projevu při udělení čestného doktorátu AMU. O to více nás mrzí krádež kompletního archivu skupiny začátkem 70. let!

Další desetiletí je již čitelnější: krátkého rozbřesku roku 1968 využili Ivanka Kubicová a Jan Hartmann k výzvedné cestě na Západ. Naštěstí šli rovnou ke „kováři“ – do London Contemporary Dance School, která byla dlouhá léta vlajkovou lodí evropské moderny. Robin Howard zde shromáždil špičkové Američany a dal mnoha mladým nadšencům z celé Evropy osudovou šanci. Oba Češi se po letech skutečně vrátili zpět do Prahy a od roku 1972 společně s Jiřím Rebcem budují novou tvář skupiny. Výraznou morální injekcí je spolupráce s Pavlem Šmokem a právě vznikajícím Pražským komorním baletem (1976). Dalším, tentokrát domácím počinem bylo v roce 1977 přijetí VUSu pod křídla Univerzity Karlovy. Změnu zprostředkuje jeho smíšený pěvecký sbor, ale paradoxně právě skupina moderního tance z toho později vyčtí výjimečnou společenskou, odbornou a morální záštitu. Ani zde nemáme mnoho archivních památek, ale zato již řadu přímých pamětníků a současných spolupracovníků. Přesto cítíme, že podrobně zmapovat první polovinu historie centra bude znamenat náročný, ale velmi zajímavý „archeologický“ výzkum.

Od 4. září 1980 – tedy právě čtvrt století - řídí centrum Vlasta Schneiderová a Antonín Schneider. Zásadní umělecký a metodický vliv Kubicové a Hartmanna pokračuje, do tvůrčího týmu přicházejí Marcela Benoniová, Helena Ackermanová a postupně řada zahraničních umělců a pedagogů – dodnes jsme zaznamenali přes 220 choreografií od 77 tvůrců, z toho 26 zahraničních). Činnost centra se začíná profilovat do dvou linií – umělecké a vzdělávací. Do intenzivní výuky moderny a jazzu razantně přistupuje klasika a z několika přípravek různých věkových a výkonnostních úrovní vzniká v roce 1984 skutečné „učiliště“, které se definitivně stěhuje i se souborem do univerzitního areálu na Větrník. Změna názvu na „Taneční centrum UK“ již jen potvrzuje dlouhodobé cíle po vzoru známých zahraničních vzorů: škola - soubor - agentura. Učiliště má postupně v 8 třídách až 210 studentů, soubor disponuje již asi šestihodinovým kmenovým repertoárem, zavádí dvoufázový trénink (klasika + moderna/jazz) a pracovní rozvrh narůstá na 28 hod. týdně. Soubor absolvuje kolem 80 uměleckých akcí ročně, včetně pravidelných představení v Praze, zahraniční zájezdy od Taškentu po New York, festivaly, choreografické soutěže, natáčení... Howardovo londýnské centrum zůstává pro české tanečnice pravidelným pramenem poznání a nové inspirace. Významnou aktivitou – také z ekonomického hlediska – je spolupráce na desítkách televizních a filmových projektů (nejznámější je asi Balada pro banditu, Dva na koni, jeden na oslu atd.).

Centrum se stále více zaměřuje na import zahraničních pedagogů, tvůrců a komorních těles (přes 120 jmen) a na popularizaci současného tance v celém českém kulturním spektru. Tyto aktivity přerůstají do periodických akcí: Mezinárodní týden tance (od 1987) a Letní taneční škola (od 1988). Je to ovšem stále naprostý „underground“: žádné výplaty, žádné dotace, všechny vydělané peníze do společné kasy, spousta politických omezení překonávaných různými fintami, falešnými dokumenty a drobnými podvody, nepřetržitý stres ... a krásná práce na jevišti i mimo něj. Výjimečnou oporou je pouze morální záštita Univerzity Karlovy a několika přátel. Všude je cítit nesmyslný odpor oficiální socialistické kultury: profesionální i amatérské. Zlověstné dusno kolem Centra a nechuť ke spolupráci i konfrontaci se koncem 80. let přece jen rozptyluje, první naši modernisté učí na státní konzervatoři, první „absolventi“ studují na HAMU. Osvícení profesionálové známých jmen pravidelně hostují ve společných představeních a učí klasiku v centru. Poslední vagón evropského tanečního vlaku je na dohled ... ale vyčerpání, nervozita a beznaděj z celkového společenského marasmu narůstají – z Centra se neodchází, ale odpadává, emigruje ... vyskakuje za jízdy.

Byl nejvyšší čas na rok 1989. Centrum již mělo značný náskok a mnohaletou zkušenost v propojování klasiky a moderny ... a především ve spolupráci s nově „objevovaným“ Západem a nezištně ji rozdává každému, kdo projeví vážný zájem. Většina formálních překážek odpadá a veškerou energii je (konečně) možné směřovat pouze do zkušeben a na jeviště. Tradiční aktivity se vlastně jen znásobují a zkvalitňují. Za podpory Ministerstva kultury byl přijat první placený zaměstnanec (leden 1991), Univerzita Karlova zapojila centrum jako samostatné pracoviště přímo do svého statutu (květen 1991) a učiliště bylo transformováno na osmiletou taneční konzervatoř (září 1994) – první reálnou alternativu státních konzervatoří.

Tuhý boj o její „zařazení do sítě škol“ byl sice vítězný, ale dodnes je choulostivou odbornou i morální zkouškou pro naši taneční obec. Koncepce Centra se opírá výhradně o zahraniční zkušenosti ... a je tedy zcela odlišná od domácího „zavedeného“ modelu v mnoha bodech: eklekticky provázaná výuka klasiky, moderny a jazzu, stejně jako choreografická tvorba a také zřetelný důraz na skutečně kvalitní teoretické vzdělání, se někomu dosud zdají být nesplnitelným, nebo dokonce zbytečným požadavkem. Po dlouholetých absurdních tahanicích s Ministerstvem školství Centrum konečně vítězí (srpen 1997) za výrazné podpory mnoha osobností tanečního žánru - to má již v prvních třech ročnících 52 studentů denního studia. Také pokračuje tradice metodických a motivačních akcí: z nepravidelných seminářů vzniká čtyřleté „dálkové“ studium taneční pedagogiky, po vzoru „šmokovců“ zahajujeme vzdělávací programy pro školy „Jak se dělá tanečník“. Školní soubor, který již plně nahrazuje původní „skupinu moderního tance“, vystupuje po celé ČR i v zahraničí a je hlavním účastníkem prvních, skutečně „absolventských“ představení (první absolventi oficiálního denního studia opustili centrum v červnu 2002).

Nový vysokoškolský zákon si v roce 1996 vynutil právní rozchod s Univerzitou Karlovou - konečná právní forma a název je „Taneční centrum Praha - konzervatoř“, obecně prospěšná společnost“. Letos jsme našli i nové sídlo (po 21 krásných a někdy krušných letech na Větrníku): romanticky opuštěný školní areál na Žvahově v ústí Prokopského údolí v Praze 5 bychom chtěli postupně rekonstruovat na jakýsi „West Point“ středoevropského tanečního školství – při mezinárodním Letním tanečním workshopu (od roku 1994), který pravidelně představuje vybrané studenty evropských konzervatoří v dílech zahraničních tvůrců jsme si to už 12 krát vyzkoušeli.

Současná podoba Centra: 43 pedagogů, 151 studentů, „Nadace TCP“ jako ekonomická záštita a občanské sdružení studentů „Mezinárodní centrum tance“ jako školní umělecká agentura, zajišťující produkci a propagaci vybraných akcí. Bohatá a rušná historie Centra se do značné míry přímo prolíná s vývojem českého tance. Proto cítíme za pojem „současný tanec“ zásadní zodpovědnost. Na prahu postmoderny bychom měli začít užívat skutečně VŠECH inspiračních zdrojů tanečního umění, ale také je skutečně ovládat! Musíme výrazně rozšířit klasické „taneční řemeslo“ o vše, co přineslo 20. století – moderní techniky, jazz, mimoevropské taneční kultury, moderní pantomimu a herectví, akrobacii, syntetické užití filmové, televizní a digitální techniky atd. A to jsou jen technické předpoklady vzniku současného uměleckého díla: ještě musí nastoupit diderotovsky chladná rozumová kalkulace, nepředstíraný intelekt, hluboký citový záběr a upřímně humanistický přístup tvůrců – pak teprve spolu s našimi osvícenými diváky vstoupíme do tanečního umění 21. století.

Čeká nás tvrdá, krásná, riskantní a ... nekonečná práce.

V Praze dne 17.11. 2005

Antonín Schneider